افغانستان

د ۲۰۱۱ کال کلنی راپور
په وسله واله جګړه کې د ملکي وګړو ساتنه

د راپور لنډیز او سپارښتنی

دبشری حقونو لپاره دملګرو ملتونوعالی کمیشنری دفتر

دافغانستان لپاره دملګرو ملتونومرستندویه پلاوی

کابل – افغانستان

۲۰۱۲ فبروری

لنډيز

د سهار ۱۱ بجې او ۴۵ دقيقې وې چې ما د چاودنې آواز واوريده. يو څو دقيقې وروسته زما ميرمنې زما موبايل ته زنګ راوواهه. هغه ډيره نا راحته وه او په خبره پوهيدل يې ستونزمن وو. هغې راته وويل هغه مهال چې چاودنه وشوه زما ۱۴ کلن ځوی هلته د يخ اخيستلو لپاره تللی و. هغې وويل چې د هغه وينه يې پر سړک ولېده خو نه پوهيږي چې هغه به چيرته وي. زه روغتون ته ولاړم. په ژخميانو او مړو کې مې د لږ وخت لټون وروسته د هغه مړی پيدا کړ. يوه پارچه يې سر کې لګيدلې وه. زه بې هوښه شوم او بيا ملګرو کور ته وړی وم. زما د ځوی مرګ ما او زما ميرمن وژنې. ما يواځې همدا يو ځوی درلود.

ـ د بلخ ولايت د مزار شريف د دشت شور په سيمه کې د تعبيه شوو چاوديدونکو توکو په يوه چاودنه کې د يو وژل شوی هلک د پلار وينا، د ۲۰۱۱ کال د جولای ۲۰.[1]

يوه لسيزه له پيل کيدو وروسته په ۲۰۱۱ کال کې د افغانستان وسله والې جګړې يو ځل بيا له ځان سره زيات ځانی تلفات درلودلې. يوناما په ۲۰۱۱ کال کې ۳۰۲۱ د ملکي وګړو مړينې ثبت کړې چې د ۲۰۱۰ کال په پرتله (۲۷۹۰ د ملکي وګړو وژنې) ۸ سلنه او د ۲۰۰۹ په پرتله (۲۴۱۲ د ملکي وګړو وژنې) ۲۵ سلنه زياتوالی ښئي.[2]

په ۲۰۱۲ کال کې يوناما يو ځل بيا پر دې ضرورت ټينګار کوي چې د جګړې ښکيلې خواوې – د دولت ضد عناصر او افغان ملي ځواکونه او نړيوال وسله وال ځواکونه – دې خپل تعهد او هڅې د ملکي وګړو د ساتنې په موخه زياتې کړې، او د خپلو قانونی مکلفيتونو سره سم دې ملکي وګړو ته مرګ ژوبله اړول کم کړې.

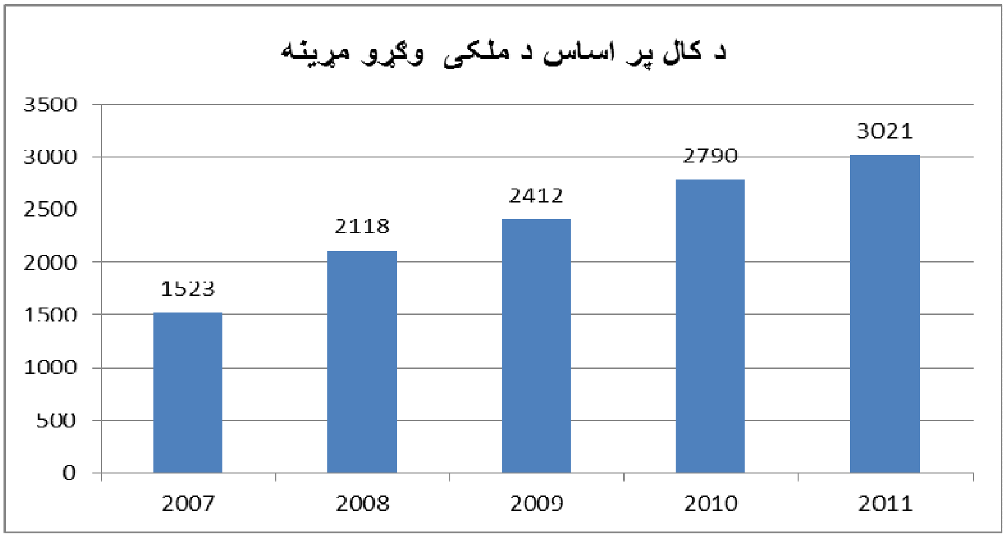

په ۲۰۱۱ کال کې د دولت ضد عناصر د ۲۳۳۲ په وسله والې جګړه کې د وګړو د مرګ سبب ګرځيدلي چې د تير کال په پرتله ۱۴ سلنه زياتوالی څرګندوي. په ۲۰۱۱ کې د ټولو ملکي وګړو د مړينو ۷۷ سلنه د دولت ضد عناصرو پورې منسوب شوې.

د دولت پلوه ځواکونو د عملياتو په نتيجه کې ۴۱۰ ملکي وګړي وژل شوي چې د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۴ سلنه کموالی څرګندوي.[3] په ۲۰۱۱ کال کې د ملکي وګړو د مرګ ژوبلې ۱۴ سلنه دولت پلوه ځواکونو ته منسوب کړای شوي ده. نور ۲۷۹ ملکي تلفات چې د ټولو ۹ سلنه جوړوي د جګړې د خواو هيڅ يو لوري ته نه دي منسوب شوي.

[1] د ۲۰۱۱ کال د جولای په ۲۰ مه د مزار شريف د دشت شور سيمه کې يو انفجار کې د يو ۱۴ کلن وژل شوی ماشوم د ۵۵ کلن پلار سره مرکه.
[2]. ۲۰۱۱ کال پنځم کال دی چې يوناما په کې د ملکي وګړو د تلفاتو زياتيدل مستند کوي. د ۲۰۰۷ کال راهيسې په وسله واله جګړه کې ۱۱۸۶۴ ملکي وګړي وژل شوي دي.
[3]. دولت پلوه ځواکونو کې افغان ملي امنيتي ځواکونه او نړيوال نظامي ځواکونه چې افغانستان کې فعاليت کوي، شامليږي.

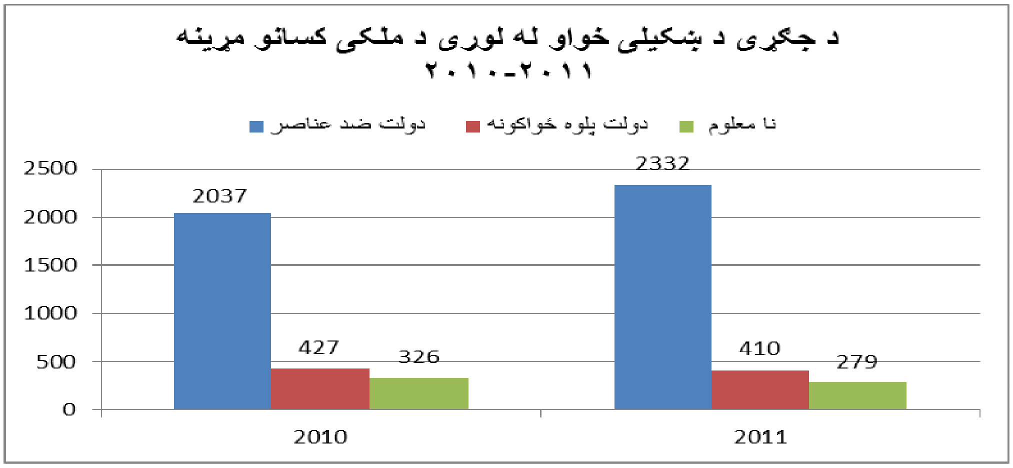

دغه د افغانو ماشومانو، ښځو او نارینه و بې ساری تلفات د دولت ضد عناصرو له خوا د تکتیکونو د بدلون او د جګړې د خواو د تکتیکونو تأثیراتو کې د تغییر نتیجه ده. د دولت ضد عناصرو له تعبیه شوو چاودیدونکو توکو څخه زیاته او په لا پراخه کچه په ټول هیواد کې استفاده کړی، او لا زیات وژونکی او مهم ځان وژونکی بریدونه یې تر سره کړی چې په نتیجه کې د لا زیاتو تلفاتو سبب ګرځیدلی. دولت پلوه ځواکونو له خوا د هوایی بریدونو له کبله ملکي مرګ ژوبله کې په ۲۰۱۱ کال کې زیاتوالی راغلی، په داسې حال کې چې د هوایی بریدونو شمیر کم شوی دی او د ملکي وګړو مرګ ژوبلې کموالی دولت پلوه ځواکونو ته منسوبیږی.[4]

په عین حال کې، په ۲۰۱۱ کال کې د ملکي وګړو د مرګ ژوبلې جغرافیایي ویش کې، په ځانګړې توګه د کال په دوهم نیمایی کې، هم بدلون راغلی. لکه څنګه چې د هیواد په جنوب کې د وسله واله جګړې شدت کم شوی، او په جنوب ختیزو، ختیزو او شمالي ولایاتو کې یې شدت زیات شوی، د افغان ملکي وګړو تلفات په دې سیمو کې لوړ شوی چې په نتیجه کې یې په ملي کچه د ملکي وګړو مرګ ژوبله کې لوړوالی لیدل کیږی.[5] د مثال په ډول، د ۲۰۱۱ کال په دوهمه نیمایی کې د حکومت پلوه او حکومت ضد عناصرو تر منځ مخامخ نښتو له کبله ۲۸۹ تنه ملکي وګړی وژل شوی چې د ۲۰۱۰ کال د همدې مودې په پرتله ۳۳ سلنه کموالی ښئی. په استثنا د ختیزې سیمې چې د د جګړو له کبله ۷۲ ملکي وګړی وژل شوی او د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۲۹ سلنه زیاتوالی څرګندوی، د دې تاکتیک له کبله د مړینو کچه په ټولو سیمو کې کمه شوی.

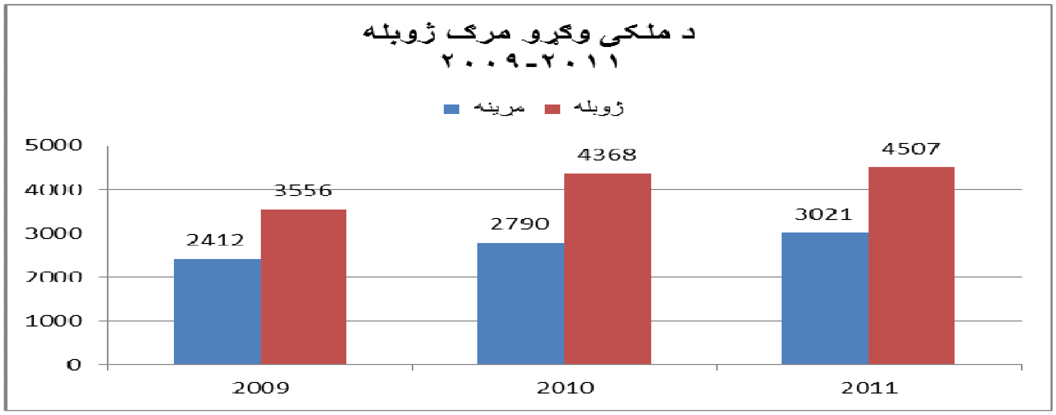

[4] په ۲۰۱۱ کال کې د وسلې سره له نژدې څخه هوایی مرستې مأموریت په افغانستان کې ۱۶۷۵ ته رسیږی چې ۴۸۹۶ حملې په کې شاملیږی چې د ۲۰۱۰ کال په پرتله چې ۱۸۱۶ مأموریتونه اجرا شوی چې ۵۱۰۱ بریدونه په کې شامل و، راټیټ شوی. د متحده ایالاتو هوایی ځواکونو د عامه چارو خبر پاڼه وګورئ، "د مشترکو ځواکونو د هوایی ځانګې قوماندان، ۲۰۰۸ – د ۲۰۱۱ کال احصائیه، د ۲۰۱۲ کال د جنوری ۲ مه" .

[5] د ملګرو ملتونو د امنیت او مصؤنیت ځانګې په افغانستان کې د ۲۰۱۱ کال په جریان کې د ۲۰۱۰ په پرتله ۱۸ سلنه زیاتې پیښې ثبت کړی دی چې د ۲۲۹۰۳ پیښو رپورټ ورکوی چې په ۲۰۱۰ کې ۱۹۴۰۳ پیښې وی او په ۲۰۰۹ کې ۱۱۵۲۴ پیښې وی. جنوبی او جنوب ختیزې سیمې د دې پیښو ۶۴ سلنه تشکیلوی (هر یو یې ۳۲ سلنه کیږی). د پیښو د زیاتیدلو میاشتینۍ کچه په دې سیمو کې لوړه وه چې د ۲۰۱۰ په پرتله ۳۸ سلنه زیاتوالی څرګندوی. خو د ۲۰۱۱ کال د سپتمبر راهیسې چې نظامی عملیات په جنوب ختیز او ختیزو سیمو کې متمرکز کړای شوی دی، جنوبی سیمه کې د نظر وړ کموالی څرګندیږی چې د پیښو کچه بیا په دسمبر کې هم ټیټه پاتې شوی چې د دولت پلوه ځواکونو د عملیاتونو سره مطابقت کوی چې د سپتمبر راهیسی یې په ختیزو او جنوب ختیزو سیمو تمرکز کړی دی.

د دولت ضد عناصر او د ملکی وګړو ساتنه

د دولت ضد عناصرو له خوا استعمال شوی تکتیکونه افغان ملکی وګړی د زیاتی مرګ ژوبلی سره مخ کړی چی په ۲۰۱۱ کی یی په زیاتیدونکی توګه وژونکی تأثیرات درلودل. تعبیه شوی چاودیدونکی توکی په ۲۰۱۱ کی د افغان ماشومانو، ښځو او نارینه و د وژل کیدلو یواځینی او تر ټولو لویه طریقه وه چی د ۹۶۷ ملکی وګړو ژوند یی اخیستی چی په روانه جګړه کی د ملکی وګړو تقریباً دریمه برخه (۳۲ سلنه) جوړوی. تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د دولت ضد عناصرو ته منسوب شوی ملکی وګړو مړینی ۴۱ سلنه تشکیلوی.[6]

د ۲۰۱۱ کال په جریان کی د دولت ضد عناصرو د انسان په واسطه منفجریدونکی فشاری تعبیه شوو بمونو استعمال زیات کړی و چی د پرسونل ضد ماین په څیر کار کوی او هغه وخت چوی چی کله، د ماشومانو په شمول، کوم انسان پری پښه کیږدی او یا کومه واسطه پری وروخیژی . دا ډول تعبیه شوی چاودیدونکی توکی د نظامی او ملکی اهدافو تر منځ توپیر نه شی کولای نو په دی توګه غیر قانونی او منع شوی وسله حسابیږی. سره له دی چی طالبانو د پرسونل ضد ماینونو استعمال په ۱۹۹۸ کال کی منع کړی و، او دا ډول وسلی یی غیر اسلامی او غیر انسانی بللی وی، د دولت ضد عناصرو د پرسونل ضد ماین په ډول چاودیدونکو توکو څخه په ۲۰۱۱ کال کی کار اخیستی چی پر ملکی وګړو یی ناوړه اغیزی درلودلی. یوناما یو ځل بیا طالبان او نور د دولت ضد عناصر دی ته رابولی چی خپل جنګیالی غړی د دی ډول فشاری چاودیدونکو توکو له استعمال څخه منع کړی چی په ۲۰۱۱ کال کی یی ګڼ شمیر افغانان وژلی او یا ټپیان کړی دی.

په ۲۰۱۱ کال کی د ځان مرګی بریدونو له کبله د ملکی وګړو د مړینی کچه په افغانستان کی په څرګنده توګه لوړه شوی ده. په مجموع کی، ۴۵۰ تنه ملکی وګړی په ځان مرګو بریدونو کی وژل شوی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۸۰ سلنه زیاتوالی ښئی. ځان مرګی بریدونه د ملکی وګړو د مرګونو ۱۴ سلنی او د دولت ضد عناصرو ته منسوب ملکی تلفاتو ۱۸ سلنه جوړوی. که څه هم د ۲۰۱۰ په پرتله د ځان مرګو بریدونو شمیر نه دی زیات شوی، خو د دی بریدونو بڼه بدله شوی او لا زیات پیچلی شوی او کله زیات ځان وژونکی هم په یوه برید کی دخیل شوی او برید داسی طرح شوی چی د لا زیاتو ملکی وګړو د مرګ ژوبلی سبب شوی.

په ۲۰۱۱ کال کی د دولت ضد عناصرو له خوا هدفمنو وژنو دوام موندلی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله لا زیات شوی دی. یوناما د هیواد په کچه ۴۹۵ هدفمنی وژنی ثبت کړی چی د ۲۰۱۰ کال په پرتله ۳ سلنه زیاتوالی ښئی. والیان او ولسوالان، د محلی حکومت مأمورین او کارکوونکی او د ولایتی شورا ګانو او سولی شوراګانو غړی او محلی او قومی مشران په دی ډول وژنو کی په نښه کړای شوی دی.

په ۲۰۱۱ کی طالبانو د ملکی وګړو د ساتنی په اړه څو بیانونه خپاره کړی.[7] یوناما د طالبانو په پالیسی کی د هر ډول ښکاره تغییر هر کلی کوی چی د ملکی وګړو د تلفاتو د کموالی سبب شی، خو تأکید کوی چی داسی قواعد هغه وخت معنی ورکوی چی په ریښتینی ډول عملی کړای شی. په ۲۰۱۱ کی د طالبانو له خوا د ملکی وګړو د ساتنی په موخه د پیغامونو د ښه کیدلو سره سره، یوناما د طالبانو له خوا د نړیوالو بشردوستانه قوانینو متابعت یا د ملکی وګړو تلفاتو کی کموالی نه دی مستند کړی. طالبانو په مستقیمه توګه ملکی وګړی هدف ګرځولی او د فشاری بمونو په ډول داسی وسلو څخه یی کار اخیستی چی د بی تفکیکه وژنو سبب ګرځی.

یوناما د طالبانو پر مشرتابه غږ کوی چی د ملکی وګړو د ساتنی په موخه – لکه څنګه چی د طالبانو په څو بیانونو کی څرګند شوی – د جګړی او ښنتی قواعد په خپله لایحه کی ځای کړی، او د نړیوال بشردوستانه قوانینو مطابق د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د کمولو په موخه دی احکام وضع کړی، او ډاډمنه دی کړی چی دا احکام او قواعد د ټولو طالبانو جنګیالیو له خوا عملی کیږی او د سرغړونی په صورت کی دی ورته جزا وټاکل شی.

[6]. د ملکرو ملتونو د امنیت او مصؤنیت برخه رپورټ ورکوی چی په اوسط ډول هره ورځ ۲۳ تعبیه شوی چاودیدونکی توکی یا منفجر شوی او یا کشف شوی، چی د ۲۰۱۰ په پرتله دوه برابره کیږی.

[7]. د پسرلنیو عملیاتونو د پیل په هکله د افغانستان د اسلامی امارت د مشرتابه وینا، د ۲۰۱۱ کال د اپریل ۳۰ مه، څلورم پاراګراف، د واړه اختر په مناسبت د ښاغلی امیرالمومنین د مبارکی پیغام، د ۲۰۱۱ کال د اګست ۲۸ مه، او د لوی اختر په مناسبت د ښاغلی امیر المومنین د مبارکی پیغام، د ۲۰۱۱ کال د نومبر ۵ مه.

http://www.shahamatenglish.com/index.php?option=com_content&view=article&id=6780:statement-of-the-leadership-council-of-the-islamic-emirate-regarding-the-inception-of-the-spring-ope&catid=4:statements&Itemid=4.

دولت پلوه ځواکونه او د ملکي وګړو ساتنه

د دولت پلوه ځواکونو په تکتیکونو کې هوایي بریدونه په ۲۰۱۱ کال کې د زیات شمیر ملکي افغانانو د وژنې لامل ګرځیدلی.[8] په مجموع کې، ۱۸۷ ملکي وګړي د هوایي بریدونو له کبله وژل شوي چې د ۲۰۱۰ په پرتله ۹ سلنه زیاتوالی ښئي.

د شپې له خوا عملیاتونو کې د دولت پلوه ځواکونو له خوا د ملکي وګړو د تلفاتو شمیر په ۲۰۱۱ کې ۶۳ ته راکوز شوي چې د ۲۰۱۰ په پرتله ۲۲ سلنه کموالی ښئي.[9]

د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر تر منځ، یوناما د افغان امنیتي ځواکونو عملیاتونو له کبله د ۴۱ ملکي وګړو وژنې مستند کړې. دا د ۲۰۱۰ کال د وروستیو شپږو میاشتو په پرتله د دې ځواکونو له خوا د ملکي وګړو د تلفاتو ۱۹۲ سلنه تشکیلوي. یوناما په هغه سیمو کې چې انتقال په کې عملي شوي دي، د افغان ملي امنیتي ځواکونو له خوا د ملکي وګړو تلفاتو هیڅ یا ناڅیزه تغییر مستند کړی دی.

یوناما پر ټولو ملي او نړیوال ځواکونو تأکید کوي چې د خپلو نظامي عملیاتونو پلان کولو او عملي کولو کې دې د ملکي وګړو د تصادفي وژنې یا ټپي کیدلو د مخنیوي په موخه دی لا زیات تدابیر عملي کړي.

د وسله والې جګړې اغیزې پر ښځو او ماشومانو

په ۲۰۱۱ کې، بیا هم ښځو او ماشومانو په زیاتیدونکې توګه د وسله والې جګړې بار کښلی دی. په ۲۰۱۱ کې د تیر کال په پرتله د وژل شوو ښځو او ماشومانو شمیر په ځانګړې توګه په دوهم نیمایي کې زیات شوی دی. یوناما د ۱۶۶ ښځو او ۳۰۶ ماشومانو مړینې ثبت کړې چې د ۲۰۱۱ د جولای او ډسمبر تر منځ مودې د ملکي وګړو د مړینې ۳۰ سلنه تشکیلوي. د ۲۰۱۰ کال د همدې مودې په پرتله، د وژل شوو ښځو شمیر ۲۹ سلنه او د وژلو شوو ماشومانو شمیر ۵۱ سلنه د ۲۰۱۱ په دوهم نیمایي کې زیاتوالی ځرګندوي.

تعبیه شوې چاودیدونکې توکې د وسله والې جګړې سره تړلو د ښځو او ماشومانو د مړینې عمده لامل و. د ۲۰۱۱ کال په دوهم نیمایي کې، تعبیه شوې چاودیدونکې توکې د ۱۱۲ ماشومانو (د همدې دورې د ماشومانو د ټولو مړینې ۳۶ سلنه) د مړینې سبب ګرځیدلي چې د تیر کال د وروستي نیمایي په پرتله ۴۵ سلنه زیاتوالی ښئي. ۶۹ ښځې د تعبیه شوو چاودیدونکو توکو په نتیجه کې وژل شوې (د ۲۰۱۱ کال د وروستي نیمایي د ښځو د ټولو مړینو ۴۱ سلنه) چې د ۲۰۱۰ کال د وروستي نیمایي په پرتله ۳۰ سلنه زیاتوالی ځرګندوي. د ۲۰۱۱ د جولای او ډسمبر تر منځ موده کې ځان مرګو بریدونو ۵ ښځې او ۳۰ ماشومان وژلي چې د دې تاکتیک له امله د ۲۰۱۰ کال د همدې دورې د تلفاتو دوه برابره زیاتوالی ښئي.

د دولت پلوه ځواکونو له خوا هوایي بریدونو د ۲۰۱۰ کال په پرتله په ځانګړې ډول په دوهمه نیمایي کې د ښځو او ماشومانو د زیاتې مړینې سبب ګرځیدلي . د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر مهال تر منځ، په هوایي بریدونو کې د وژلو شوو ښځو او ماشومانو شمیر د تیر کال د همدې مودې په پرتله درې برابره شوی (۶۶ مړینې چې په کې ۴۵ ماشومان او ۲۱ ښځې شاملیږي). د ۲۰۱۱ کال په وروستي نیمایي کې هوایي بریدونو د ښځو او ماشومانو د مړینې د مجموعې ۱۴ سلنه تشکیلوي.

د جګړې جغرافیایي بدلون

د کال په جریان کې جګړه له هغو سیمو څخه چې په تاریخي ډول جګړو په کې تمرکز درلود نسبتاً په نورو سیمو کې شدیده شوې او په جنوب ختیز، او ختیزو سیمو په زیاتو ولایاتو کې یې شدت موندلی. د ۲۰۱۱ کال په دوهم نیمایي کې، که څه هم کندهار او هلمند هغه ولایتونه وو چې د ملکي وګړو وژنو لوړ ارقام یې درلودل چې ۲۹۰ ملکي وګړي په کې وژل شوي وو، دا ارقام د ۲۰۱۰ کال د همدې مودې په پرتله ۳۹ سلنه کموالی ښکاره کوي.

---

[8] هوایي بریدونه له نظامي الوتکو څخه ټول بریدونه په بر کې نیسي چې له الوتکې، هیلیکوپټر یا بې پیلوټه طیارو څخه په کې انداخت کیږي.

[9] د شپې له خوا عملیات او بریدونو په هکله د دقیقو ارقام لاس ته راوړل ستونزمن کار دی ځکه چې دا معلومات اکثراً محرم وي. د شپې له خوا عملیاتو په هکله ارقام که د افغان یا نړیوالو ځواکونو، ځانګړو ځواکونو، ځانګړو عملیاتي ځواکونو، او نور دولتي ادارو له خوا اجرا شوي وي، او په دې عملیاتو کې د ملکي وګړو مرګ ژوبلې په هکله ارقام معمولاً د لاسرسي وړ نه دي. په کاري ساحې کې او مالوماتو ته د لاسرسۍ د محدودیتونو له کبله یوناما کیدای شي د شپې له خوا عملیاتو کې د ملکي وګړو مرګ ژوبلې په هکله ارقام ټیټ ښودلي وي.

په مقایسوی ډول جنوب ختیځ ولایتونه، خوست، پکتیا او غزنی، او ختیځ ولایات، کنړ او ننګرهار، مجموعاً ۴۴۶ مړینې ښئی چې د ۲۰۱۰ کال د همدی دوری په پرتله ۳۴ سلنه زیاتوالی څرګندوی. د ۲۰۱۱ کال د جولای او ډسمبر تر منځ موده کی، په مرکزی سیمه کی د ملکی وګړو مرګ ژوبله له ۱۲۸ څخه ۲۳۰ ته ختلی او د تیر کال په پرتله ۸۰ سلنه زیاتوالی څرګندوی. دا زیاتوالی په کابل ولایت کی تر ټولو زیات او چې د ملکی وګړو مړینه د ۲۰۱۰ کال د وروستی نیمایی د ۲۳ تنو څخه په ۲۰۱۱ کی ۷۱ ته رسیدلی. له دی ۷۱ څخه ۶۷ ملکی کسانو مړینه په کابل کی د شپږو ځان وژونکی بریدونو په پایله کی رامنځ ته شوی.

که څه هم په ۲۰۱۱ کی د دولت ضد عناصرو له خوا د هدفمنو وژنو کچه په جنوبی، مرکزی او شمال ختیزو سیمو کی کمه شوی ده، د هیواد په کچه د دی ډول وژنو شمیر ۶ سلنه زیات شوی چې په لویدیځو سیمو (۲۲۵ سلنه)، جنوب ختیزو سیمو (۱۱۴ سلنه) او ختیزو سیمو (۱۰۷ سلنه) ډیر زیاتوالی ښئی.

په ۲۰۱۱ کی، یوناما د کنړ، ننګرهار او نورستان ولایاتو ته څیرمه قبایلی سیمو کی د پاکستانی پوځی ځواکونو د یاغیانو پر ضد عملیاتو کی بمباریو له کبله د ۵۴ ملکی افغانانو مرګ ژوبله ثبت کړی (۱۸ وژل شوی او ۳۶ ټپیان شوی).[10] دی بمباریو په سلګونه کورنی په کونړ او ننګرهار کی بیځایه کړی او ګڼ شمیر ملکی شتمنی یی د کورونو او مالداری په شمول تخریب کړی.

افغان محلی پولیس او د ملکی وګړو ساتنه

په ۲۰۱۱ کال کی د انتقال د پروسی د پیل سره سم، افغان او نړیوالی امنیتی ځواکونو پر افغان محلی پولیسو (ALP) تکیه وکړه، تر څو د هیواد په محلی او لیری پرتو سیمو کی امنیتی تشه ډکه کړی.[11] د محلی پولیسو واحدونه په ځانګړو ولسوالیو کی جوړ شوی چې هلته په کافی تعداد افغان ملی پولیس او افغان ملی اردو سرتیری حضور نه لری چې وکړای شی د سیمی د خلکو امنیت وساتی، او هغه افراد په کی شامل کړای شوی دی چې له محل څخه استخدام شوی او په یوه محدوده جغرافیایی سیمه کی امنیت ټینګوی. په داسی حال کی چې د ملی پولیسو او ملی اردو د تربیه کولو په پرتله یی لګښت ډیر کم دی، د محلی پولیسو شمیر ۱۱۰۶۶ ته رسیږی چې په ۵۷ سیمو کی ګمارل شوی، او د داخله وزارت ته صلاحیت ورکړل شوی چې تر ۳۰۰۰۰ پوری محلی پولیس په ۹۹ ولسوالیو کی توظیف کړی.[12] په افغانستان کی د نړیوال مرستندویه امنیتی ځواکونو (آیساف) د توضیحاتو له مخی، افغان محلی پولیس "په ثابته توګه د امنیتی ځواک حضور تآمینوی چې د ځایی خلکو حمایت او په ملی کچه اعتبار لری او نظارت یی کیږی،" او "د آیساف-افغان د یاغیتوب ضد شریکو هڅو کی یو هراړخیز او اساسی ځای لری" او "په پراخه کچه د افغان امنیتی ځواکونو د شبکی یوه برخه جوړوی."[13]

د ۲۰۱۱ کال په اوږدو کی، یوناما د محلی پولیسو د کړنو او د ملکی وګړو پر ساتلو د دوی مؤثریت په هکله مختلف رپورټونه ترلاسه کړی دی. د کال په پای کی، زیاتو اړونده مراجعو ویلی چې هغه ځایونو کی چې محلی پولیس ګمارل شوی، امنیت ښه شوی دی، په دی معنی چې محلی پولیسو سیمی ته د یاغیانو د ننوتلو مخه نیولی ده. خو دا اندیښنی لا پر

---

[10] د ۲۰۱۱ کال لپاره د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی ارقامو کی یوناما د هغه ملکی وګړو مړینه نه شاملوی چې د پاکستان له خوا راکټونو ویشتلو له امله رامنځ ته شوی. ښاغلی صادق، په افغانستان کی د پاکستان سفیر رپورټ ورکوی چې د افغانستان خارجه وزیر ته یی ویلی دی چې: "ما هغوی ته وویل چې پاکستانی ځواکونو د پاکستان د طالبانو د تحریک جنګیالی په نښه کړی، نه افغان ملکی وګړی. خو د وګړو او شتمنیو د تاوان په هکله خواشینی یو. اکسپرس ټرایبیون وګوریځ: http://tribune.com.pk/story/261277/cross-border-shelling-kabul-delivers-rebuke-to-pakistan-envoy/.

[11] آیساف او د کورنیو چارو وزارت په ۲۰۱۱ کال کی افغان محلی پولیس د داخلی وزارت په چوکاټ کی منځ ته راوړل چې بی ثباته ولسوالیو سره مرسته وکړی، لیری پرتی سیمی وساتی، د دولت ضد عناصر د نفوذ مخه ونیسی، او ښی حکومت داریځ او پرمختګ لپاره زمینه برابره کړی. د آشاف د څرګندونو پر اساس، محلی پولیس چې د کلیو د ثبات د پروګرام (Village Stability Operations Programme یا VSO) لاندی کار کوی، (چې دا پروګرام په ځانګړو کلو کی د متحده ایالاتو ځانګړی عملیاتی ځواکونو ته زمینه برابروی چې د خلک د دولت ضد عناصرو پر وړاندی ودروی) دا هدف لری چې د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو سره په عین وخت کی خلک دی ته تشویق کړی چې حکومت داریځ او پرمختیایی کارونو د ښه کیدلو سره مرسته وکړی. د افغان محلی پولیس بودجه د متحده ایالاتو له خوا د افغان امنیتی ځواکونو د مالی صندوق څخه د ټولو ۳۰۰۰۰ تنو لپاره تر ۲۰۱۵ پوری تمویلیږی. آیساف وایی چې تر دی دمه تر ۴ ملیونو زیات خلک په هغو سیمو کی ژوند کوی چې د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو د کلیو د ثبات عملیاتونو او افغان محلی پولیسو له خوا ساتل کیږی.

[12]. د محلی پولیسو واحدونه باید د افغان ملی پولیسو د قوماندی تر جوړښت لاندی فعالیت وکړی چې د ولسوالیو په کچه باید د ولسوالی د پولیسو قوماندان ته رپورټ ورکړی چې د امنیه قوماندانی تر اثر لاندی دی. د محلی پولیسو وګړو ته ۲۱ ورځی ټرینینګ ورکول کی چې د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو د لارښونو په مرسته عملی کیږی چې بیا وروسته دا د لارښونو دنده افغان امنیتی ځواکونو ته سپارل کیږی. همدا شان د محلی پولیسو لوژستیکی مرستی د متحده ایالاتو د ځانګړو عملیاتی ځواکونو له خوا تأمینیږی.

[13]. د آیساف د مرکزی قرارګاه د عملیاتونو د برخی د دفتر د رئیس د معاونیت د مرستیال او نورو کارکوونکو سره د یوناما کتنه، کابل، د ۲۰۱۲ جنوری.

ځای دی چې په ځینو سیمو کی محلی پولیسو کی د بشری حقونو پیژندل شوی سرغړونکی شامل شوی، او د دوی تفکیک، ټریننګ، قومانده او کنټرول، څارنه او حساب ورکونه لا هم ناکافی دی.[14] یوناما په ځینو ځایونو کی د محلی پولیسو پر جلب او جذب او کړنو د سیمی د زورواکانو بی ځایه اثر، او دا چې د محلی پولیسو قوماندانانو په پکتیکا او کندز ولایاتو کی پر ټولنه غیر قانونی مالیی یا ټکسونه وضع کړی، په پکتیکا، فراه او ارزګان کی یی د ماشومانو په شمول خلک په زور په محلی پولیسو کی جذب کړی، مستند کړی دی. یوناما په کندز، بغلان، او سر پل ولایاتو کی د جنسی تیری، تاو تریخوالی او تهدیدونو رپورټونه، او په ارزګان او سر پل ولایاتو کی د اجباری بی ځایه کیدلو رپورټونه هم تر لاسه کړی دی.

د محلی پولیسو د کړنو او څارنی د ښه کیدلو په موخه، آیساف د ۲۰۱۱ کال په ډسمبر کی وویل چې دوی به د کورنیو چارو وزارت سره کار وکړی چې سیمه ییزو پولیسو ته د بشری حقونو څخه د سرغړونی مخنیوی لارو په برخه کی روزنه ورکړی، او د ځواک کارونی صلاحیتونه یی معلوم کړی، آیساف سره یو لوړ پوړی ملی پولیسو چارواکی وګماری تر څو د افغان چارواکو شمولیت په نظارت او حساب ورکونه کی ډاډمن کړی او د محلی عکس العمل او د محلی پولیسو د سرغړونو پر وړاندی د طرزالعمل پالیسی جوړه کړی. یوناما د دی اقداماتو هرکلی کوی او د دی رپورټ موندنی مخکی له دی چې دی پروګرام ته وسعت ورکړل شی، د دی طرزالعمل د بیړنی او په بشپړه توګه عملی کولو حمایت کوی.[15]

پر افغانانو د وسله والی جګړی اغیزی

د ۲۰۱۱ کال په ترڅ کی عادی افغانانو په خپل ورځنی ژوند کی د وسله والی جګړی له کبله په زیاتیدونکی توګه مزاحمتونه او اغیزی ولیدلی. جګړی او نا امنی په ۲۰۱۱ کال کی ۱۸۵۶۳۲ تنه افغانان بی ځایه کړل چې د ۲۰۱۰ په پرتله ۴۵ سلنه زیاتوالی ښئی.[16]

زرګونه نورو افغانانو د خپل معیشت وسایل او شتمنی له لاسه ورکړی، او آزادی یی یا محدوده شوه یا ورڅخه واخیستل شوه، او غذا، روغتیایی پاملرنی او تعلیم ته یی لاسرسی متأثره شول. د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی ثابتی کچې او پراخه تهدیدونو ګڼ شمیر ملکی وګړی مستقیماً، او ډیری نور یی په غیر مستقیم ډول، د ستونزو د رابرسیره کیدلو، ویری او تشویشونو له لاری متأثره کړی دی.

د جګړی د جغرافیایی لحاظه بدلون له نظارت څخه جوتیږی چې د جګړی له امله اغیزمن شوو سیمو خلک د دولت پلوه یا دولت ضد عناصرو او ډلو د نفوذ له کبله لا زیات زیانمنونکی شوی، سرکونه او لاری په زیاتیدونکی توګه د پوستو د ایجادولو او یا د تعبیه شوو چاودیدونکو توکو د کارولو، تهدید او د جګړی د خواو له خوا تهدید او تعقیب له کبله بندیږی.

د ۲۰۱۲ کال په پیل کی داسی وړاندیزونه او نظریی راپیدا شوی چې د سولی د خبرو اترو سره کیدای شی مرسته وکړی. یوناما تأکید کوی چې د سولی په هر راز خبرو اترو کی باید تر ټولو لوړ لومړی توب په روانه جګړه کی د ملکی وګړو ساتنه وی، او په هره پایله کی چې د شخړی د حل سبب ګرځی، پر داسی جدی او مؤثرو اقداماتو کولو تأکید کوی چې د ملکی وګړو مرګ ژوبله ورسره کمه شی.

یوناما تأکید کوی چې په دی حساس پړاو کی، د افغانانو لپاره د خبرو اترو د پروسی او سولی پر وړاندی پرمختګ اعتبار او ارزښت به د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د کمولو او په جګړه ځپلو سیمو کی د امنیت د ښه کیدلو له مخی سنجول کیږی.

سپارښتنی

یوناما د ملکی وګړو د ساتلو د لا ښه کیدلو په موخه لاندی سپارښتنی وړاندی کوی.

د دولت ضد عناصرو ته

- د نړیوالو بشر دوستانه قوانینو متابعت دی وکړی، او د تفکیک، تناسب او احتیاطی تدابیرو د نیولو اصول دی مراعات کړی، او د نړیوالو بشر دوستانه قوانینو سره سم دی د "ملکی" فرد تعریف مشخص کړی.

---

[14] د ملکی وګړو د ساتنی په هکله د یوناما د ۲۰۱۱ کال د لومړنیو شپږو میاشتو او د ۲۰۱۰ کال کلنی رپورټ کی د افغان محلی پولیسو په هکله فصل ته دی مراجعه وشی.

[15]. په افغانستان کی د امریکایی ځواکونو مرکزی قرارګاه، د ثبتونی، موندنو او سپارښتنو بیان (AR 15-6-Credibility Assessment of Allegations of Human Rights Violations in a Human Rights Watch Report) د ۲۰۱۱ کال د ډسمبر ۶ مه.

[16]. د مهاجرینو لپاره د ملګرو ملتونو عالی کمشنری، د ۲۰۱۱ کال لپاره د جګړی له امله داخلی بی ځایه شوو په هکله احصائیه.

- د فشاري تعبيه شوو چاودیدونکو توکو استعمال دی ودروی، خپل غړی دی د داسی شیانو له استعمال څخه منع کړی او د بی تفکیکه او غیر مجاز وسلو د استعمال د منعی په برخه کی دی علناً تعهد ښکاره کړی.

- د خپلو نړیوالو قانونی مکلفیتونو مطابق دی د ملکی وګړو په نښه کول او بی تفکیکه توګه د ځان وژونکو بریدونو تر سره کول ودروی چی د ښځو او ماشومانو په شمول ملکی وګړو ته زیان رسوی، او هغه اوامر دی بیرته وګرځوی چی پر ملکی وګړو بریدونو او د هغوی د وژلو جواز ورکوی.

- د عبادت پر ځایونو، لکه جوماتونه، او د نړیوالو بشردوستانه قوانینو له مخی نورو مصؤونو ځایونو دی حملی ودروی.

- داسی لایحه او هدایات دی صادر کړی چی د دوی غړو ته د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی څخه د ساتنی لارښونه کوی او هغه غړی چی ملکی وګړی وژنی یا ټپی کوی، د هغوی څخه دی حساب وغوښتل شی.

د افغانستان حکومت ته

- د دی لپاره چی افغان امنیتی ځواکونو له خوا د ملکی مرګ ژوبلی پیښو پر وخت او دقیقه څارنه او تعقیب شی، د آیساف د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی د له منځه وړلو د ټیم په څیر دی په افغان ملی اردو کی د ملکی وګړو د مرګ ژوبلی یو ټیم جوړ کړی، تر څو د ملکی وګړو ساتنه او حساب ورکونه بهتره شی.

- ډاډمنه دی کړی چی ټولو ځواکونو ته د قوی د تدریجی زیاتولو، تاکتیکونو او د وژونکی ځواک د استعمال بدیل په برخه کی ټریننګ ورکړی. د امنیتی پوستو او کاروانونو د سمو پروسیجرونو د تطبیق په موخه دی د عامه پوهاوی خدمات وړاندی کړی.

- ټولو افغان ملی امنیتی ځواکونو (ملی اردو، ملی پولیس، سرحدی پولیس، محلی پولیس او نور) ته دی د نړیوالو بشردوستانه قوانینو او بشری حقونو قوانینو په ټولو برخو کی روزنه ورکړی او ډاډمنه دی کړی چی دا ډول روزنه لازمی وګڼل شی او د افغان ملی امنیتی ځواکونو د ټریننګ د پروګرام برخه وګرځی.

- د افغان محلی پولسو د جلب او جذب، تزکیې، څارنی او حساب ورکونی میکانیزمونه دی دوی او نورو محلی دفاعی ځواکونو له خوا چی د حکومت تر کنترول لاندی دی، د بشری حقونو څخه سرغړونی او جرایمو د مخنیوی او د پیښیدو په صورت کی مناسب چلند په موخه لا بهتر کړای شی.

نړیوالو امنیتی ځواکونو ته

- د ټولو نظامی عملیاتونو، په ځانګړی توګه هوایی بریدونو، د پلان جوړولو او عملی کولو په جریان کی دی د ملکی وګړو د مرګ او ټپی کیدلو او د ملکی شتمنیو د خساری د مخنیوی په موخه دی د ټولو طرزالعملونو او هدایاتو بیا کتنه وکړی.

- د دی لپاره چی د ملکی تلفاتو د مخنیوی، د ملکی وګړو د ژوند د اخلال د کمولو او د هغوی د شتمنیو د خوندی ساتلو لپاره د آیساف د قوماندان اراده عملی شی، د ۲۰۱۱ کال د ډسمبر د لومړی نیټی د "شپی له خوا د عملیاتو تکتیکی هدایات" دی په بشپړه توګه عملی کړی، د محلی مشرتابه سره دی تر ممکنه بریده تر عملیاتو د مخه، د عملیاتو پر مهال اوهم وروسته، معلومات شریک کړی، او ملی امنیتی ځواکونه دی تشویق کړی چی د داسی عملیاتو مشری وکړی.

- شفافیت، حساب ورکونی ته دی وده ورکړی، د جبران طرزالعملونه دی اصلاح کړی، او د اغیزمن شوو ملکی وګړو او ټولنو سره د لا ښو اړیکو ټینګولو لپاره دی په بیړنی توګه د هغو پیښو په اړه چی د ملکی مرګ ژوبلی سبب شوی، د ارزونی د ټیم (JIAT) موندنی په عامه سطحه خپری کړی.

- د افغانستان حکومت سره دی څومره ژر چی کیدای شی، داسی اقدامات عملی کړی چی د افغان محلی پولیسو کړنی او د هغوی نظارت او حساب ورکونه او د ساحی په کچه مانیتورنګ او لارښونه کی ښه والی راشی، او ټولی هغه ډلی دی بیرته منحل کړی چی د محلی دفاعی ځواک په توګه د حکومت تر ولکی بهر فعالیت کوی.